

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 658.15:65.012.12

JEL G32

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Блага В.В., к.е.н., доцент

Благой В.В., к.е.н.

Пась А.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Актуальність теми роботи зумовлена нагальною необхідністю подальшого дослідження теоретичних та прикладних проблем механізму оцінки фінансового стану підприємств. Важливість дослідження посилюється з огляду на фінансову, політичну нестабільність, якими характеризується сучасна кризова ситуація в світі та в умовах, яких розвиваються підприємства. Предметом дослідження є методичні та теоретичні основи оцінки фінансового стану українських підприємств. Метою дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад та розробка рекомендацій щодо удосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства. Методи дослідження – логічного узагальнення, системного аналізу, метод побудови системи показників, метод центра тяжіння. В статті були проаналізовані літературні джерела з даної теми. Попередньо проведене дослідження різних теоретичних робіт з оцінки фінансового стану підприємства виявило деякі недоліки методологічного забезпечення аналізу фінансового стану. Це зумовило розробку певного методологічного підходу з використанням формалізованих методів. Через призму основних методів та інструментів окреслено механізм оцінки фінансового стану підприємства та визначено шляхи його удосконалення. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення методики оцінки фінансового стану за допомогою групування коефіцієнтів за трьома фазами кругообігу капіталу і вибору показників-репрезентантів для кожної з аналізованих груп на основі використання методу центра тяжіння. Наукова новизна роботи полягає у вдосконаленні методики оцінки фінансового стану за допомогою групування коефіцієнтів за трьома фазами кругообігу капіталу і вибору показників-репрезентантів для кожної з аналізованих груп на основі використання методу центра тяжіння. Областю застосування результатів роботи можуть бути будь-які підприємства незалежно від форми власності та виду діяльності.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, модель механізму оцінки фінансового стану підприємства та основні її компоненти, етапи проведення фінансового аналізу.

Постановка проблеми. Через багаторазову зміну умов оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання виникає необхідність здійснення подальших досліджень інформативних параметрів, які дають об'єктивну і точну оцінку фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами та кредиторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що цій проблемі присвячено праці представників англо-американської школи (Р. Фоулк, Дж. Кеннон, Р. Сміт, Дж. Хорріган, фахівці фірми Дюпон). У Росії дослідження з цих питань висвітлено у працях В.В. Ковальова [1], А.Д. Шеремета [2], Р.С. Сайфуліна, О.С. Стоянової і ін., в Україні - у працях С.Ф. Покропивного, І.А. Бланка [3], С.Б. Довбні [4], А.М. Поддєрьогіна [5], К.В. Ізмайлової, Л.А. Лахтіонової, М.Д. Білик, А.М. Бандурки, Ю.С. Цал-Цалко і ін.

Невирішені складові загальної проблеми. Попередньо проведене дослідження різних теоретичних робіт з оцінки фінансового стану підприємства виявило деякі недоліки методологічного забезпечення аналізу фінансового стану. Це зумовило розробку певного методологічного підходу з використанням формалізованих методів.

Формулювання цілей статі. Метою дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад та розробка рекомендацій щодо удосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктами оцінки фінансового стану підприємства є фази залучення, розміщення і використання циклу кругообігу капіталу.

У практичній діяльності існує велика кількість фінансових показників, які дозволяють оцінити кожну фазу циклу кругообігу капіталу. Узагальнення різних теоретичних робіт з даного питання дозволило встановити перелік показників, які рекомендовані для оцінки об'єктів оцінки фінансового стану підприємства (табл. 1).

Запропонована система показників базується на даних публічної звітності підприємства. Ця вимога робить оцінку масовою, дозволяє контролювати зміни у фінансовому стані підприємства всіма учасниками економічного процесу. Вона також дозволяє оцінити результативність і об'єктивність самої методики оцінки фінансового стану. Вихідні показники об'єднані у три групи за фазами циклу кругообігу капіталу.

Таблиця 1 – Система показників оцінки фінансового стану підприємства

Об'єкт дослідження	Показники, які характеризують об'єкт дослідження
Фаза залучення циклу кругообігу капіталу	Коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, коефіцієнт реальної вартості майна, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт забезпечення власними коштами матеріальних запасів
Фаза розміщення циклу кругообігу капіталу	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості
Фаза використання циклу кругообігу капіталу	Рентабельність активів, рентабельність продаж, рентабельність власних коштів, рентабельність інвестицій, рентабельність виробничої діяльності, коефіцієнт оборотності оборотних коштів, коефіцієнт оборотності виробничих запасів, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості

У першу групу включені показники, які найбільш повно характеризують структуру активів і пасивів, а також фінансову стійкість підприємства. Другу групу представляють показники платоспроможності підприємства, які характеризують здатність підприємства в строки погасити свої зобов'язання. До третьої групи відносяться показники оцінки ефективності діяльності підприємства і показники оцінки ділової активності.

Природним бажанням економістів є включати в оцінку велику кількість показників, але це призводить до труднощів, пов'язаних з змістовою інтерпретацією. Тому виникає задача зменшення вихідного числа показників, які описують кожну фазу циклу кругообігу капіталу. Вирішенням даної задачі є вибір показників-репрезентантів для кожної фази. Послідовність проведення оцінки фінансового стану підприємства наведена на рис. 1.

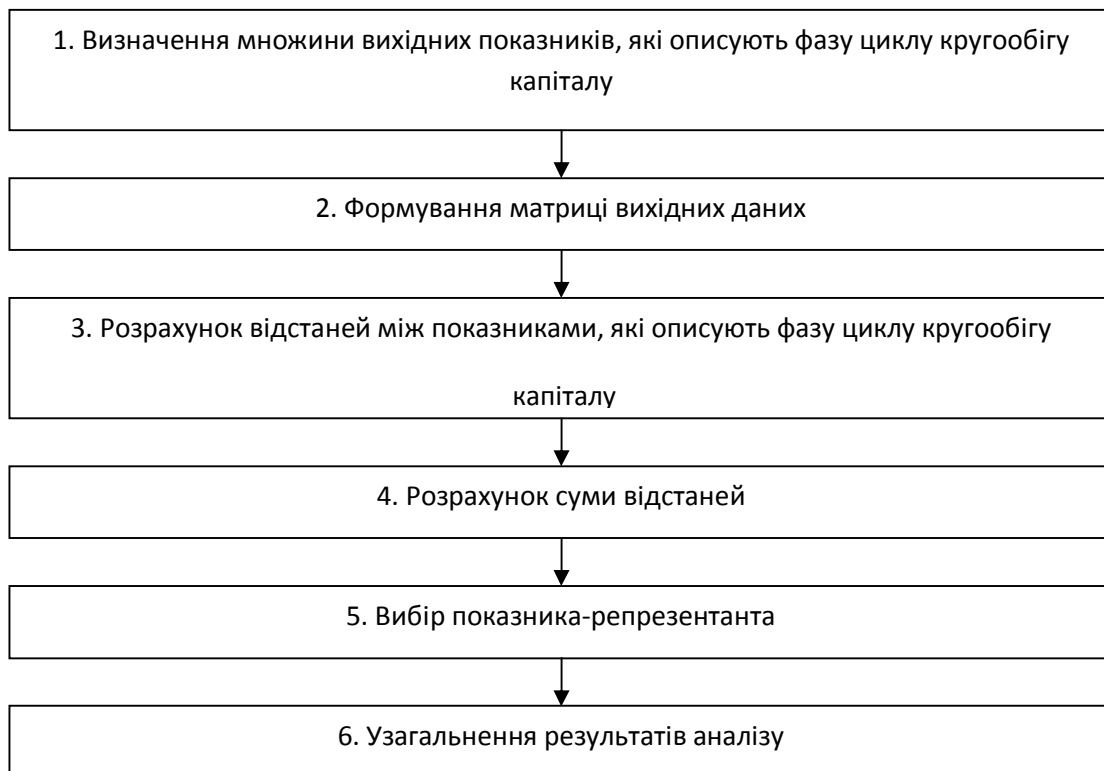

Рисунок 1 - Алгоритм проведення оцінки фінансового стану

Використання методу центра тяжіння для визначення показників-репрезентантів фаз циклу кругообігу капіталу дозволить значно скоротити розмірність інформаційного простору показників фаз циклу кругообігу капіталу, а також визначити набір найбільш значних показників, які характеризують фази циклу кругообігу капіталу.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані: керівництвом підприємства при обґрунтуванні управлінських рішень, пов'язаних з забезпеченням поточної діяльності підприємства, розробці стратегії розвитку; інвесторами при оцінці інвестиційної привабливості підприємства; власниками та акціонерами при оцінці ефективності своїх вкладень; кредиторами підприємства при визначенні його кредитоспроможності й ін.

Таким чином був запропонований підхід до попереднього згортання інформативного простору показників для кожної фази циклу кругообігу капіталу за допомогою статистичного методу – методу центра тяжіння, який надає можливість виявити найбільш вагомі показники фінансового стану і полегшує їх змістову інтерпретацію.

Висновки роботи полягають у вдосконаленні методики оцінки фінансового стану за допомогою групування коефіцієнтів за трьома фазами кругообігу капіталу і вибору показників-репрезентантів для кожної з аналізуємих груп на основі використання методу центра тяжіння.

Перелік посилань:

1. Ковалев В. В. *Фінансовий менеджмент: теорія і практика* / В.В. Ковалев. 2-е изд., перераб. і доп. М.: Проспект, 2010. – 1024 с.
2. Шеремет А.Д. *Методика фінансового аналізу діяльності коммерческих организаций*. / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. - М.: 2008. – 208 с.
3. Бланк И.А. *Основы фінансового менеджмента* / И.А. Бланк. Т. 2. — К.: Ника-Центр. — 1999. — 512 с.
4. *Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст]* / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // *Фінанси України : Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал*. - 2008. - N4. - С. 88-97.
5. *Фінанси підприємств: Підручник* / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. Поддєрьогін А.М. — 5-те вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ. - 2004. - с. 526.

Стаття надійшла: 25.10.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

УДК 336.025
JEL H560

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЗА РІВНЯМИ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

Кузенко О.Л. аспірант

Харківський національний економічний університет

Анотація. У статті представлено результати аналізу складових фінансової безпеки за рівнями суб'єктів фінансових відносин, зокрема фінансової безпеки держави та її складових: боргової, банківської, валютної, безпеки грошового ринку та інфляційних процесів, безпеки фондового та страхового ринків. Метою статті є аналіз складових фінансової безпеки за рівнями суб'єктів фінансових відносин: боргової, банківської, валютної, безпеки грошового ринку та інфляційних процесів, безпеки фондового та страхового ринків. В сучасних умовах спостерігається загальна негативна тенденція стану бюджетної безпеки України, що спричинено в першу чергу недосконалістю бюджетної складової фінансової безпеки держави, зокрема, зростання рівня фінансування дефіциту переважно за рахунок зовнішніх запозичень та не виважена міжбюджетна трансфертна політика обумовлюють порушення системи фінансових відносин, наслідком чого, є зменшення обсягів інвестицій, коливання курсу національної валюти та інфляційні процеси. Проведений аналіз складових фінансової безпеки за рівнями суб'єктів фінансових відносин, зокрема фінансової безпеки держави та її складових дозволив зробити висновки про необхідність розробки та впровадження стратегії та тактики бюджетування щодо підвищення якості прогнозів макроекономічних показників, що використовуються в бюджетному плануванні; комплексного підходу до реформування бюджетного процесу на державному, місцевому рівнях та рівні міжбюджетних відносин; зменшення зовнішнього боргу України, шляхом прямого зменшення чистих зовнішніх залучень уряду та погашення довгострокових залучень реального сектору економіки; регулювання рівня монетизації економіки; зниження рівня